

OOSTRUM, DE HERVORMDE KERK (waarschijnlijk gewijd aan St. Nicolaas)

Exterieur

Van de kerkbouw in het begin van de 14de eeuw resteert de zware korte toren met zadeldak, die in de loop van de eeuwen wel enige wijzigingen heeft moeten ondergaan. Deze toren - eigendom van de gemeente Oost-Dongeradeel - werd in 1970 gerestaureerd.

Het kerkship kreeg zijn huidige vorm voor een groot deel omstreeks 1500. De muren werden toen opgetrokken van afbraakmateriaal. Alleen de omlijstingen van de vensters zijn gemetseld van nieuwe steen. De begin-16de eeuwse kap bleef tot op heden bewaard. Zeer bijzonder is de dakbedekking uit dezelfde tijd, die ook voor een groot deel gespaard bleef. Deze bestaat uit oude holle en bolle dakpannen, zgn. 'nonnen' en 'paters'. Opvallend zijn ook de bijzonder brede, spitsbogige, gotische vensters. In 1823 werd in de noordoostelijke muur zo'n venster ingebroken. Een oud venster in de noordmuur werd toen gesloten. Misschien zijn in hetzelfde jaar in alle vensters houten kozijnen en de nog bestaande roedeverdelingen aangebracht.

De vensters werden oorspronkelijk afgewisseld door steunberen. Er was eerst een zestiental, waarvan in 1973 nog een drietal restte. In genoemd jaar werd begonnen met restauratie van het kerkgebouw. Bij deze restauratie werden de verloren gegane steunberen gereconstrueerd. Overigens had de restauratie een consoliderend karakter. Het kerkje werd niet terug-gereconstrueerd in een mogelijke oorspronkelijke vorm, maar latere wijzigingen en toevoegingen werden gehandhaafd. Het herstel van de kap heeft zo plaatsgevonden dat de oude dakpannen op hun plaats konden blijven liggen. Een aardige toevoeging bij de restauratie was de nieuwe koperen windvaan in de vorm van een schip op het kooreind.

Interieur

Tegelijk met de restauratie van het exterieur vond die van het interieur plaats. Ook daarbij was het uitgangspunt consolidatie. De opstelling van het meubilair bleef zoals die in de 19de eeuw geworden was.

Oude kerkvoogdijrekeningen gewagen van een vierkant en banken, in 1658 gemaakt door Dirk Willems, en van banken uit 1731. Ook zijn er geschilderde glazen geweest van 1640 en 1649. Deze en andere 17de eeuwse onderdelen van het kerkinterieur zijn verdwenen. Wel is er nog de mooie preekstoel van 1768 met snijwerk van Dirk Embderveld. Aardig aan dit kerkelijk meubelstuk is de oorspronkelijke imitatie-mahonieh outbeschildering. Het snijwerk, uitgevoerd in de stijl van de Rococo, is verdienstelijk. Twee panelen van de kuip dragen ornamentwerk. De andere drie zijn versierd met allegorische vrouwenfiguren:

- a. Liefde - met kinderen
- b. Geloof - met kaars, wetstafels en evangelieboek
- c. Hoop - met anker en klaverblad.

De kansel hing oorspronkelijk tegen de zuidmuur, maar werd in 1822 in het koor geplaatst. In datzelfde jaar kreeg de kerk een nieuw gewelf, werd het oude doophek vervangen, legde men een houten vloer en werden nieuwe lambriseringen en banken vervaardigd. Bewaard bleven de psalmborden uit 1768, evenals een aantal rouwborden. Deze rouwborden zijn van het oudste, ruitvormige type. Ze memoreren het overlijden van Maria Tilboul (1645), Johannes van Elcama (1645), Haio van Elcama (1645) en Gerbrandt van Elcama (1645). De borden hangen boven de zgn. "Mellebank". In het ruggeslot van de bank zijn wapens geplaatst. Een daarvan - het mannelijke - is waarschijnlijk dat van de familie Scheltinga. Een andere herenbank zonder versiering staat op de oude plaats van de preekstoel en is wellicht afkomstig uit het koor.

In 1973 werden op de kerkmuren merkwaardige muurschilderingen aangetroffen. Naast de preekstoel kwam een (Spaanse?) ruitfiguur te voorschijn. Op de noordmuur werden afbeeldingen aangetroffen van drie grote en twee kleine kerkgebouwen alsmede van een zware toren. Mogelijk zijn o.a. de abdijkerk en de kleine kerk van Dokkum en de kerk van Hantum weergegeven.

Het orgel

Het instrument werd in 1963 aangekocht uit de Hervormde kerk van Heiligerlee ter vervanging van een harmonium. Het werd geplaatst door de heer Faber van Dokkum. Het één-klaviers instrument heeft de volgende dispositie:

linkerzijde

Praestant 4'
Octaaf 4'
Octaaf 2'
Quint 3'

Tremulant

rechterzijde

Praestant 8'
Praestant 8'(discant)
Holpijp 8'
Fluit dolce 4'

Ventiel

S. ten Hoeve
1976

Literatuur :

- Ir. P. B. Offringa, W. T. Keune en H. S. J. Zandt - De kerk te Oostrum. In: Publikatie van de Stichting Alde Fryske Tsjerken 187-202, Leeuwarden 1974.